บทที่ 1
บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

การจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ตามโครงสร้างหลักสูตรกำหนดให้นักศึกษาต้องเรียนรายวิชา ต่อไปนี้ คือ 1) หมวดศึกษาทั่วไป 2) กลุ่มวิชาเฉพาะด้าน และ3) หมวดวิชาเลือกเสรี ซึ่งในกลุ่มวิชาเฉพาะด้านแบ่งเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ 2.1) กลุ่มวิชาเนื้อหา (วิชาเอก) 2.2) กลุ่มวิชาชีพครู และ2.3) กลุ่มวิชาปฏิบัติการและฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูบังคับ ซึ่งในกลุ่มวิชาเฉพาะด้านนี้ต้องการพัฒนานักศึกษาครูให้เป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ ทักษะและคุณลักษณะที่เหมาะสมกับความเป็นครูตามมาตรฐานคุรุสภา สำหรับรายวิชาการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ นับเป็นหนึ่งในวิชาชีพครูที่นักศึกษาครูต้องเรียน และส่วนใหญ่จะจัดให้นักศึกษาครูได้ลงทะเบียนเรียนในชั้นปีที่ 4 ทั้งนี้เพื่อเป็นการเตรียมนักศึกษาให้มีความรู้เกี่ยวกับการวิจัย สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาได้ (ราชกิจจานุเบกษา, 2560, น. 45-47)

สำหรับในการฝึกปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาของนักศึกษานั้น ทางฝ่ายพัฒนานักศึกษาได้กำหนดให้มีการประเมินผลการปฏิบัติการสอน ซึ่งประกอบด้วยประเด็นหลักต่าง ๆ ที่ครอบคลุมเกี่ยวกับความรู้ ความสามารถ ทักษะ และคุณลักษณะของความเป็นครู และหนึ่งในประเด็นหลักที่ต้องทำการประเมินนักศึกษาครู คือ การทำวิจัยในชั้นเรียน ดังนั้นนักศึกษาครู จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาทักษะการวิจัยในชั้นเรียน ให้สามารถทำวิจัยในชั้นเรียนได้อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนและแก้ปัญหาผู้เรียนได้อย่างแท้จริง พร้อมทั้งมีทักษะที่จำเป็นในวิชาชีพตามมาตรฐานคุรุสภาต่อไป (ฝ่ายพัฒนานักศึกษา, มปพ, น. 6)

หัวใจสำคัญในการปฏิบัติงานของครูคือ การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์พร้อมทุกด้าน ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2542 ในหมวด 6 เกี่ยวกับมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา แต่ในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนจำเป็นต้องใช้กระบวนการวิจัยเป็นแนวทางในการพัฒนาการปฏิบัติงานของครูด้วยตนเอง และเป็นกระบวนการที่ช่วยประเมินการทำงานของครู อีกทั้งยังเป็นกระบวนการสืบเสาะค้นหาแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในขณะปฏิบัติงาน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ (สุวิมล ว่องวาณิช, 2559, น. 2-3) ดังจะเห็นได้จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2542 ในหมวด 4 แนวทางการจัดการศึกษา มาตรา 30 ที่กำหนดให้สถานศึกษาพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพรวมทั้งการส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542, น. 9)

การใช้กระบวนการวิจัยในการพัฒนานักเรียนในชีวิตประจำวันครูต้องบันทึกข้อมูลการเรียนการสอนของตนเองว่า ผลการสอนเป็นเช่นไร นักเรียนเกิดการเรียนรู้มากน้อยเพียงใด เหล่านี้เป็นหลักฐานที่สะท้อนกระบวนการทำวิจัยในการทำงานของครู งานของครูในแต่ละวันไม่ได้จบสิ้นตามเวลาเลิกงานของครู ครูต้องทบทวนการทำงานของครูว่าสามารถทำให้ผู้เรียนบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้หรือไม่ (สุวิมล ว่องวาณิช, 2559, น. 2) ดังนั้นทักษะการวิจัยในชั้นเรียนจึงเป็นทักษะสำคัญที่นักศึกษาครูจำเป็นต้องมีและสามารถนำไปปฏิบัติในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพได้ การที่นักศึกษาครูจะมีทักษะการวิจัยในชั้นเรียนได้นั้นควรเริ่มจากการได้รับความรู้ ได้ฝึกปฏิบัติ การให้นักศึกษาครูได้ฝึกฝนทักษะโดยได้รับการถ่ายทอดจากผู้มีความรู้และลงมือปฏิบัติการทำวิจัยในชั้นเรียนไปพร้อมกันจะช่วยให้นักศึกษาครูเกิดทักษะการทำวิจัยในชั้นเรียน มีเจตคติที่ดีและมีความมั่นใจในการทำวิจัยในชั้นเรียนมากขึ้น ซึ่งวิธีการที่จะผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมดังกล่าวได้ อาจมีหลากหลายวิธี แต่วิธีที่นิยมใช้และเกิดประสิทธิผลเป็นอย่างดียิ่งนั่นคือ การเข้าฝึกอบรมหรือการได้รับการอบรม (ชูชัย สมิทธิไกร, 2556, น. 238-239, Nankervis, et al., 2011, pp. 2-36) ทั้งนี้เพราะการฝึกอบรมจะทำให้ผู้เข้าอบรมได้พัฒนาตนเองเพิ่มมากขึ้นทั้งในด้านความรู้ ทักษะและคุณลักษณะอื่น ๆ ที่เป็นความมุ่งหมายของแต่ละกิจกรรมที่ใช้ในการฝึกอบรม สำหรับทักษะการวิจัยในชั้นเรียนสามารถแบ่งได้เป็น 5 ทักษะ ตามขั้นตอนของการวิจัย ได้แก่ 1) ทักษะการกำหนดประเด็นปัญหา 2) ทักษะการทบทวนสารสนเทศ 3) ทักษะการเก็บรวบรวมข้อมูล 4) ทักษะการวิเคราะห์ข้อมูล และ 5) ทักษะการลงข้อสรุป ซึ่งนักศึกษาครูจะต้องมีทักษะดังกล่าวอย่างครบถ้วนเพียงพอที่จะทำให้นักศึกษาครูสามารถทำวิจัยในชั้นเรียนได้

สำหรับสภาพปัญหาที่พบเกี่ยวกับทักษะการวิจัยของนักศึกษาครู จากรายงานการวิจัยกระบวนการพัฒนาทักษะวิจัยของนักศึกษาครูต่างสาขา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม (ไพศาล วรคำ และคณะ, 2558, น. 84-85) พบว่าปัญหาเกี่ยวกับทักษะการกำหนดปัญหาการวิจัยมีอยู่ค่อนข้างมาก โดยนักศึกษาไม่นำปัญหามาจากสภาพที่เป็นอยู่ แต่นักศึกษาอาศัยงานวิจัยหรือวิทยานิพนธ์มาเป็นตัวอย่างในการกำหนดปัญหาการวิจัย ผลการวิจัยจึงได้ข้อสรุปว่านักศึกษาสามารถกำหนดปัญหาการวิจัยได้ตรงกับประเด็นปัญหา ครอบคลุมปัญหาและมีความชัดเจนแต่มีความซ้ำซ้อนมาก ส่วนทักษะในการสืบค้นข้อมูล นักศึกษาส่วนใหญ่มีทักษะในการใช้อินเทอร์เน็ตในการค้นคว้าหาข้อมูล สามารถค้นคว้าหาข้อมูลได้อย่างหลากหลาย แต่สิ่งที่เป็นปัญหาคือ ไม่มีการประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูล ขาดการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลกับแหล่งข้อมูลอื่นและข้อค้นพบที่สำคัญจากการสัมภาษณ์นักศึกษาที่ไม่ผ่านเกณฑ์ในการพัฒนาทักษะวิจัยคือ นักศึกษาคัดลอก (Copy) เนื้อหาจากเว็บไซต์แล้วนำมาวาง (Paste) ในรายงานโดยไม่ได้ผ่านการวิเคราะห์ สังเคราะห์ หรือสรุปความแต่อย่างใด เหล่านี้เป็นประเด็นที่จำเป็นต้องแก้ไขและส่งเสริมให้นักศึกษาครูได้มีทักษะในการทำวิจัยในชั้นเรียน

ดังนั้นจึงควรฝึกอบรมทักษะทั้ง 5 นี้ให้กับนักศึกษาครู เพื่อให้เกิดความรู้ความสามารถและลงมือสู่การปฏิบัติได้อย่างถูกต้องต่อไป

วิธีการพัฒนานักศึกษาครูเพื่อให้มีทักษะการทำวิจัยในชั้นเรียนที่มีประสิทธิภาพที่สุดและนิยมใช้กันมากที่สุดคือ การฝึกอบรม (Training) (เสน่ห์ จุ้ยโต, 2554, น. 3) เนื่องจากการฝึกอบรมมุ่งเน้นการเปลี่ยนแปลงด้านความรู้ (Knowledge) เปลี่ยนแปลงด้านทักษะและความสามารถ (Skills and Abilities) และด้านทัศนคติ (Attitude) สอดคล้องกับสิ่งที่ต้องการเรียนรู้และสามารถที่จะปรับปรุงและพัฒนาทักษะให้เกิดขึ้นได้ นำไปสู่การบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ สำหรับหลักในการฝึกอบรมที่ดีโดยทั่วไป การฝึกอบรมต้องตอบสนองความต้องการของบุคลากรและสร้างบรรยากาศการอบรมที่เหมาะสม การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้ให้การอบรมกับผู้รับการอบรม การฝึกอบรบต้องเน้นกระบวนการเรียนรู้การลงมือปฏิบัติ การทำงานเป็นทีม การมีส่วนร่วม การสะท้อนผลการอบรม และกระบวนการประเมินที่เป็นระบบ นอกจากนี้การฝึกอบรมยุคใหม่ ต้องมุ่งเน้นการเรียนรู้ การร่วมคิดร่วมทำและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แล้วนำความรู้และประสบการณ์มาปฏิบัติจริงในชั้นเรียนได้อย่างมีประสิทธิผลและประสิทธิภาพอย่างแท้จริง (Bader & Bloom, 1995, pp. 7-15, Vella, 1995, pp. 21-27)

ทักษะการวิจัยในชั้นเรียนทั้ง 5 ทักษะและแนวทางในการพัฒนาด้วยการฝึกอบรมดังกล่าวจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่นักศึกษาครูระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษา ควรได้รับการพัฒนาทักษะการวิจัยในชั้นเรียน เพื่อให้เป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ มีทักษะ และมีเจตคติที่ดีต่อการทำวิจัยในชั้นเรียน สามารถนำไปใช้ได้จริงในแก้ไขปัญหาหรือการพัฒนาผู้เรียน ตั้งแต่เริ่มต้นกระบวนการคือ การสำรวจและวิเคราะห์ปัญหา ศึกษาหาวิธีการเพื่อแก้ปัญหา การสร้างนวัตกรรมที่มีคุณภาพ แล้วนำนวัตกรรมไปใช้ในกับผู้เรียน วิเคราะห์ผลที่ได้จากการศึกษาด้วยวิธีทางสถิติอย่างถูกต้องเหมาะสม นำไปสู่การสรุปผลและเขียนรายงานการวิจัยในชั้นเรียนได้

จากปัญหาและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาโปรแกรมการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างทักษะการวิจัยในชั้นเรียนของนักศึกษาครู โดยมุ่งเน้นพัฒนานักศึกษาครูให้มีความรู้ความเข้าใจและทักษะการวิจัยในชั้นเรียน จนสามารถปฏิบัติการวิจัยในชั้นเรียนได้อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ รวมถึงมุ่งเสริมสร้างเจตคติที่ดีต่อการทำวิจัยในชั้นเรียนและสามารถนำผลการวิจัยไปใช้แก้ไขปัญหาในการเรียนการสอนหรือพัฒนาคุณภาพผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความเป็นครูนักวิจัยที่จะสามารถพัฒนานักเรียนให้เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติต่อไป

1.2 คำถามการวิจัย

1.2.1 โปรแกรมการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างทักษะการวิจัยในชั้นเรียนของนักศึกษาครูมีองค์ประกอบและขั้นตอนอะไรบ้างและมีคุณภาพของโปรแกรมในระดับใด

1.2.2 โปรแกรมการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างทักษะการวิจัยในชั้นเรียนของนักศึกษาครู สามารถส่งเสริมให้นักศึกษาครูมีความรู้ความเข้าใจ มีทักษะในการทำวิจัยในชั้นเรียน และมีความพึงพอใจต่อโปรแกรมอบรมหรือไม่อย่างไร

1.3 วัตถุประสงค์การวิจัย

1.3.1 เพื่อพัฒนาโปรแกรมการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างทักษะการวิจัยในชั้นเรียนของนักศึกษาครู

1.3.2 เพื่อศึกษาผลการใช้โปรแกรมการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างทักษะการวิจัยในชั้นเรียนของนักศึกษาครู

1.4 สมมุติฐานการวิจัย

นักศึกษาครูที่เข้าอบรมในโปรแกรมการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างทักษะการวิจัยในชั้นเรียน สำหรับนักศึกษาครูมีความรู้ความเข้าใจและทักษะการวิจัยในชั้นเรียนหลังฝึกอบรมสูงกว่าก่อนฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

1.5 ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งพัฒนาโปรแกรมการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างทักษะการวิจัยในชั้นเรียนของนักศึกษาครู ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยมีขอบเขตดังนี้

ระยะที่ 1 การพัฒนาโปรแกรมการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างทักษะการวิจัยในชั้นเรียนของนักศึกษาครู

ในระยะนี้เป็นการพัฒนาโปรแกรมการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างทักษะการวิจัยในชั้นเรียนของนักศึกษาครู ด้วยการศึกษาเอกสารและการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับสภาพปัญหาการทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อนำสารสนเทศที่ได้ไปใช้ในการกำหนดกรอบแนวคิดและองค์ประกอบของร่างโปรแกรมการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างทักษะการวิจัยในชั้นเรียนของนักศึกษาครู และนำร่างโปรแกรมการฝึกอบรมฯ มาตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้โดยผู้เชี่ยวชาญ ต่อจากนั้นจึงร่างโปรแกรมการฝึกอบรมฯ ไปทดลองใช้เพื่อการหาประสิทธิภาพของโปรแกรมการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างทักษะการวิจัยในชั้นเรียนของนักศึกษาครู ซึ่งสามารถดำเนินการได้เป็น 4 ขั้นตอน และในแต่ละขั้นตอนมีขอบเขตดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาเอกสารและการสัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพปัญหาการทำวิจัยในชั้นเรียน

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

1.1 สภาพปัญหาในการวิจัยในชั้นเรียนของนักศึกษาครู

1.2 วิธีการเสริมสร้างทักษะการวิจัยในชั้นเรียน ประกอบด้วยทักษะวิจัยในชั้นเรียน 5 ทักษะ ดังนี้ 1) ทักษะการกำหนดประเด็นปัญหา 2) ทักษะการทบทวนสารสนเทศ 3) ทักษะการเก็บรวบรวมข้อมูล 4) ทักษะการวิเคราะห์ข้อมูล และ 5) ทักษะการลงข้อสรุป

2. ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

2.1 แหล่งข้อมูลจากเอกสาร ได้แก่ หนังสือ ตำรา บทความ และงานวิจัยและสื่อสิ่งพิมพ์ออนไลน์ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการวิจัยในชั้นเรียนของครูและนักศึกษาครูระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษา แนวคิดเกี่ยวกับการเสริมสร้างทักษะการวิจัยในชั้นเรียนของนักศึกษาโดยยึดประเด็นปัญหาที่พบและแนวคิดการพัฒนาโปรแกรมทางการเสริมสร้างทักษะการวิจัยในชั้นเรียนของนักศึกษาครู

2.2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ อาจารย์ และนักศึกษาที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ประกอบด้วย

2.2.1 อาจารย์ผู้สอนในรายวิชาการวิจัยทางการศึกษาหรือการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ สังกัดสาขาวิจัยและประเมินผลการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จำนวน 3 คน โดยกำหนดคุณสมบัติ ดังนี้

2.2.2.1 มีประสบการณ์ด้านการสอนในรายวิชาการวิจัยทางการศึกษา หรือการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ตั้งแต่ 5 ปี ขึ้นไป

2.2.2.2 มีประสบการณ์ด้านการเป็นอาจารย์นิเทศการปฏิบัติการสอน ตั้งแต่ 5 ปี ขึ้นไป

2.2.2.3 มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอกสาขาวิจัยและประเมินผลการศึกษาหรือสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง

2.2.2 นักศึกษาที่ชั้นปีที่ 5 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ที่ฝึกปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา จำนวน 5 คน จาก 5 สาขา ได้แก่ สาขาภาษาไทย สาขาภาษาอังกฤษ สาขาการศึกษาปฐมวัย สาขาดนตรีศึกษา และสาขาคณิตศาสตร์ จากสถานที่ปฏิบัติการสอน 3 แห่ง โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) นักศึกษาที่ผู้วิจัยเป็นอาจารย์นิเทศการปฏิบัติการสอน

3. ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรที่ศึกษาได้แก่ ทักษะการวิจัยในชั้นเรียน ประกอบด้วยทักษะวิจัย ในชั้นเรียน 5 ทักษะ ดังนี้ 1) ทักษะการกำหนดประเด็นปัญหา 2) ทักษะการทบทวนสารสนเทศ 3) ทักษะการเก็บรวบรวมข้อมูล 4) ทักษะการวิเคราะห์ข้อมูล และ 5) ทักษะการลงข้อสรุป

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาโปรแกรมการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างทักษะการวิจัยในชั้นเรียนของนักศึกษาครู

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ขอบเขตด้านเนื้อหา ได้แก่ องค์ประกอบของโปรแกรมการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างทักษะการวิจัยในชั้นเรียนของนักศึกษาครู และทักษะการวิจัยในชั้นเรียน 5 ทักษะ ดังนี้ 1) ทักษะการกำหนดประเด็นปัญหา 2) ทักษะการทบทวนสารสนเทศ 3) ทักษะการเก็บรวบรวมข้อมูล 4) ทักษะการวิเคราะห์ข้อมูล และ 5) ทักษะการลงข้อสรุป และคู่มือโปรแกรมการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างทักษะการวิจัยในชั้นเรียนของนักศึกษาครู

2. ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 โดยการศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์อาจารย์และนักศึกษาเกี่ยวกับสภาพปัญหาการทำวิจัยในชั้นเรียน

3. ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ โปรแกรมการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างทักษะการวิจัยในชั้นเรียนของนักศึกษาครู ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ ดังนี้

3.1 หลักการของโปรแกรม

3.2 จุดหมายของโปรแกรม

3.3 สมรรถนะที่ต้องการให้เกิดขึ้นตามจุดหมายของโปรแกรม

3.4 สาระที่ใช้ในการพัฒนา

3.5 โครงสร้างของสาระที่ใช้ในการฝึกอบรมพัฒนา

3.6 กิจกรรมการพัฒนา

3.7 สื่อ/แหล่งเรียนรู้ในการอบรมพัฒนา

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของร่างโปรแกรมการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างทักษะการวิจัยในชั้นเรียนของนักศึกษาครู

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ขอบเขตด้านเนื้อหา ได้แก่ ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของร่างโปรแกรมการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างทักษะการวิจัยในชั้นเรียนของนักศึกษาครู คู่มือการใช้โปรแกรมการเสริมสร้างทักษะการวิจัยในชั้นเรียนของนักศึกษาครู และแผนการจัดกิจกรรมเสริมสร้างทักษะการวิจัยในชั้นเรียน

2. ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน สำหรับประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของร่างโปรแกรมการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างทักษะการวิจัยในชั้นเรียนของนักศึกษาครู คู่มือการใช้โปรแกรมการเสริมสร้างทักษะการวิจัยในชั้นเรียนของนักศึกษาครู และแผนการจัดกิจกรรมเสริมสร้างทักษะการวิจัยในชั้นเรียน ได้แก่

2.1 ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา จำนวน 3 คน

2.2 ผู้เชี่ยวชาญด้านการจิตวิทยาทางการศึกษา หรือจิตวิทยาการศึกษา หรือจิตวิทยาทางการศึกษาและการแนะแนว หรือ การพัฒนาโปรแกรมการฝึกอบรม จำนวน 2 คน

3. ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของร่างโปรแกรมการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างทักษะการวิจัยในชั้นเรียนของนักศึกษาครู คู่มือการใช้โปรแกรมการเสริมสร้างทักษะการวิจัยในชั้นเรียนของนักศึกษาครู และแผนการจัดกิจกรรมเสริมสร้างทักษะการวิจัยในชั้นเรียน

ขั้นตอนที่ 4 การหาประสิทธิภาพของโปรแกรมการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างทักษะการวิจัยในชั้นเรียนของนักศึกษาครู

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ขอบเขตด้านเนื้อหา ได้แก่ ทักษะการวิจัยในชั้นเรียน 5 ทักษะ ดังนี้ 1) ทักษะการกำหนดประเด็นปัญหา 2) ทักษะการทบทวนสารสนเทศ 3) ทักษะการเก็บรวบรวมข้อมูล 4) ทักษะการวิเคราะห์ข้อมูล และ 5) ทักษะการลงข้อสรุป

2. ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

แหล่งข้อมูลในการทดลองใช้เพื่อหาประสิทธิภาพ ได้แก่ นักศึกษาชั้นปีที่ 4 สาขาวิชาดนตรีศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 20 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling)

3. ขอบเขตด้านตัวแปร

3.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ โปรแกรมการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างทักษะการวิจัยในชั้นเรียนของนักศึกษาครู

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ประสิทธิภาพโปรแกรมการเสริมสร้างทักษะการวิจัยในชั้นเรียนของนักศึกษาครู

ระยะที่ 2 การศึกษาผลการใช้โปรแกรมการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างทักษะการวิจัยในชั้นเรียนของนักศึกษาครู

ในระยะนี้เป็นการศึกษาผลการใช้โปรแกรมการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างทักษะการวิจัยในชั้นเรียนของนักศึกษาครู โดยพิจารณาจากผลการพัฒนาทักษะการวิจัยในชั้นเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียน และความพึงพอใจในการเข้าร่วมโปรแกรมการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างทักษะการวิจัยในชั้นเรียนของนักศึกษาครู ซึ่งมีขอบเขตดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ขอบเขตด้านเนื้อหา ได้แก่ ผลที่เกิดขึ้นจากการนำโปรแกรมการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างทักษะการวิจัยในชั้นเรียนของนักศึกษาครูที่พัฒนาขึ้นไปใช้จริง ได้แก่ 1) ทักษะการวิจัยในชั้นเรียน 2) ผลสัมฤทธิ์การวิจัยในชั้นเรียน และ 3) และความพึงพอใจในการเข้าร่วมโปรแกรมการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างทักษะการวิจัยในชั้นเรียนของนักศึกษาครู

2. ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

ประชากร ได้แก่ นักศึกษาชั้นปีที่ 4 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 8 หมู่เรียน จำนวน 216 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาชั้นปีที่ 4 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 1 หมู่เรียน จำนวน 23 คน ได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling)

3. ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ผลการใช้โปรแกรมการเสริมสร้างทักษะการวิจัยในชั้นเรียนของนักศึกษาครู ประกอบด้วย 1) ทักษะการวิจัยในชั้นเรียน 2) ผลสัมฤทธิ์การวิจัยในชั้นเรียน และ 3) ความพึงพอใจในการเข้าร่วมโปรแกรมการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างทักษะการวิจัยในชั้นเรียนของนักศึกษาครู

1.6 กรอบแนวคิดในการวิจัย

การพัฒนาโปรแกรมการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างทักษะการวิจัยในชั้นเรียนของนักศึกษาครู ผู้วิจัยศึกษาแนวคิด ทฤษฎี ตำรา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังแสดงในภาพที่ 1.1

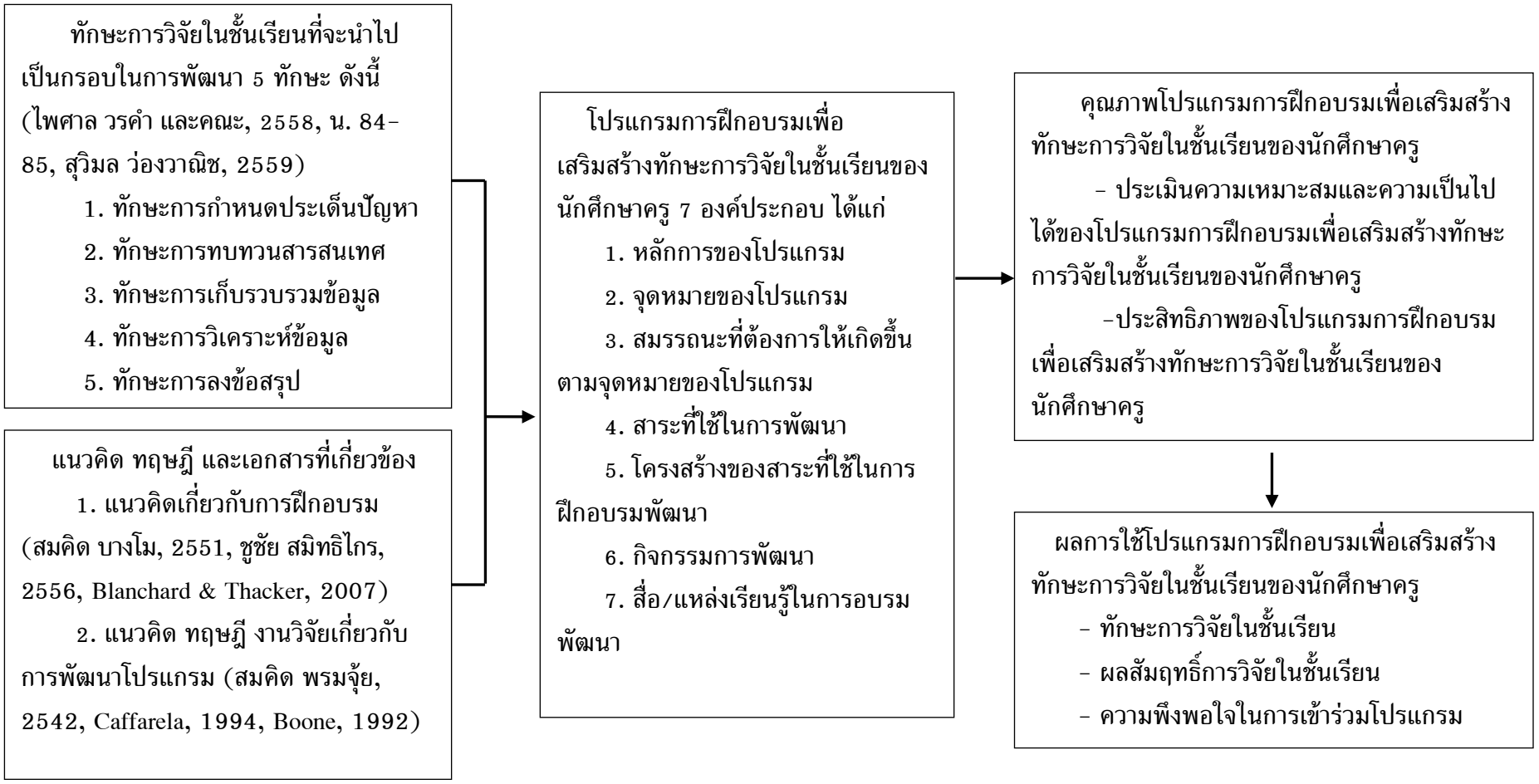

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

1.7 นิยามศัพท์เฉพาะ

"โปรแกรมการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างทักษะการวิจัยในชั้นเรียนของนักศึกษาครู"หมายถึง ชุดของกิจกรรมที่ดำเนินการอย่างมีระบบเป็นขั้นตอน จัดทำขึ้นเพื่อให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรมได้พัฒนาทักษะการวิจัยในชั้นเรียน ให้แก่นักศึกษาครูระดับปริญญาตรี เพื่อสามารถนำไปใช้ในกระบวนการเรียนการสอน และนำไปแก้ปัญหาการเรียนรู้ของผู้เรียน มี 7 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการของโปรแกรม จุดหมายของโปรแกรม สมรรถนะที่ต้องการให้เกิดขึ้นตามจุดหมายของโปรแกรม สาระที่ใช้ในการพัฒนา โครงสร้างของสาระที่ใช้ในการฝึกอบรมพัฒนา กิจกรรมการพัฒนา และสื่อ/แหล่งเรียนรู้ในการอบรมพัฒนา

1. หลักการของโปรแกรม หมายถึง แนวคิดในการพัฒนานักศึกษาครูให้มีทักษะการวิจัยในชั้นเรียน ประกอบด้วย 5 ทักษะ ดังนี้ ทักษะการกำหนดปัญหา ทักษะการทบทวนสารสนเทศ ทักษะการเก็บรวบรวมข้อมูล ทักษะการวิเคราะห์ข้อมูล และทักษะการลงข้อสรุป

2. จุดหมายของโปรแกรม หมายถึง การมุ่งพัฒนาเพื่อให้นักศึกษาครูมีความรู้เกี่ยวกับทักษะการวิจัยในชั้นเรียนและมีความสามารถในการวิจัยในชั้นเรียน

3. สมรรถนะที่ต้องการให้เกิดขึ้นตามจุดหมายของโปรแกรม หมายถึง ด้านความรู้เกี่ยวกับทักษะการวิจัยในชั้นเรียน ด้านการปฏิบัติในการวัดผลวิจัยในชั้นเรียน และด้านความสามารถมีทักษะการวัดผลและประเมินผล

4. สาระที่ใช้ในการพัฒนา หมายถึง โครงสร้างเนื้อหาในการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างทักษะการวิจัยในชั้นเรียนของนักศึกษาครู มี จำนวน 5 แผน ได้แก่ แผนกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1 เรื่องทักษะการกำหนดปัญหา แผนกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 2 เรื่องทักษะการทบทวนสารสนเทศ แผนกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง ทักษะการเก็บรวบรวมข้อมูล แผนกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 4 เรื่องทักษะการวิเคราะห์ข้อมูล และ แผนกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 5 เรื่องทักษะการลงข้อสรุป

5. โครงสร้างของสาระที่ใช้ในการฝึกอบรมพัฒนา หมายถึง การกำหนดวันที่ใช้ในการพัฒนา จำนวน 10 วัน วันละ 6 ชั่วโมง รวมใช้เวลาทั้งสิ้น 60 ชั่วโมง

6. กิจกรรมการพัฒนา หมายถึง กระบวนการฝึกอบรมตามโปรแกรมด้วยวิธีการบรรยาย การอภิปราย การฝึกปฏิบัติ และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยมีกระบวนการฝึกอบรมตามโปรแกรม แบ่งเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 การค้นหาจุดที่ต้องพัฒนา ขั้นตอนที่ 2 สร้างเสริมสิ่งใหม่ ขั้นตอนที่ 3 ฝึกปฏิบัติ และขั้นตอนที่ 4 นำไปใช้

7. สื่อ/แหล่งเรียนรู้ในการอบรมพัฒนา หมายถึง สิ่งที่นำมาใช้ในการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างทักษะการวิจัยในชั้นเรียนของนักศึกษาครู ประกอบด้วย เอกสารความรู้เกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียน แบบฝึกปฏิบัติกิจกรรมการวิจัยในชั้นเรียนของนักศึกษาครู สื่อการนำเสนอ (Power Point) และเอกสารประกอบการบรรยาย

“การวิจัยในชั้นเรียน” หมายถึง กระบวนการศึกษาการพัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นระบบ เป็นกระบวนการแก้ไขปัญหาที่เกิดกับผู้เรียนให้การจัดการเรียนการสอนเกิดประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น การทำวิจัยในชั้นเรียนมีเป้าหมายสำคัญอยู่ที่การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครู ลักษณะของการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ซึ่งมีทักษะการวิจัยในชั้นเรียน ประกอบด้วย ทักษะการกำหนดปัญหา ทักษะการทบทวนสารสนเทศ ทักษะการเก็บรวบรวมข้อมูล ทักษะการวิเคราะห์ข้อมูล และทักษะการลงข้อสรุป สามารถวัดด้วยแบบวัดทักษะการวิจัยในชั้นเรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีลักษณะเป็นแบบอัตนัย จำนวน 18 ข้อ

1. ทักษะการกำหนดประเด็นปัญหา หมายถึง การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลสภาพปัจจุบัน ปัญหา ในการจัดการเรียนการสอนมาวิเคราะห์หาปัญหาสาเหตุ จัดลำดับความสำคัญของปัญหาเพื่อให้ได้ปัญหาที่จะปรับปรุงและพัฒนา

2. ทักษะการทบทวนสารสนเทศ หมายถึง การดำเนินการศึกษาค้นคว้า รวบรวมและนำเสนอประเด็นเกี่ยวกับแนวคิดหลักของเรื่องที่ต้องการทำวิจัย รวมถึงสามารถกำหนดโครงสร้างการจัดระบบการทบทวนวรรณกรรม และเขียนเอกสารอ้างอิงจากแหล่งที่สืบค้นมาเป็นบรรณานุกรม

3. ทักษะการเก็บรวบรวมข้อมูล หมายถึง การดำเนินงานในการทำให้ได้มาซึ่งข้อมูลและสารสนเทศที่จำเป็นและครอบคลุม จะนำไปสู่คำตอบของคำถามหรือสมมุติฐานการวิจัยได้อย่างตรงประเด็น ข้อมูลที่ได้จะเป็นเชิงตัวเลขหรือเชิงข้อความก็ได้

4. ทักษะการวิเคราะห์ข้อมูล หมายถึง การดำเนินการด้วยการนำข้อมูลดิบที่เก็บรวบรวมมาวิเคราะห์ด้วยสถิติที่เหมาะสมเพื่อสรุปผลข้อมูลให้เป็นสารสนเทศที่สามารถตอบคำถามการวิจัยหรือตรวจสอบสมมุติฐานการวิจัยได้

5. ทักษะการลงข้อสรุป หมายถึง การดำเนินการสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อแสดงให้เห็นว่าผู้วิจัยได้ทำอะไรบ้างและได้ผลอย่างไร เป็นการตอบประเด็นคำถามการวิจัยทุกข้อ และนำมาเขียนเป็นรายงานการวิจัยในชั้นเรียนให้ถูกต้องตามหลักการและโครงสร้างหรือองค์ประกอบของการเขียนรายงานการวิจัยในชั้นเรียน

“ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน” หมายถึง คุณลักษณะและประสบการณ์การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากการฝึกอบรมอันเป็นผลมาจากการจัดกิจกรรมให้กับผู้เข้าอบรม สามารถวัดด้วยแบบทดสอบวิจัยในชั้นเรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีลักษณะเป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 50 ข้อ

“ความพึงพอใจ” หมายถึง ความรู้สึกชอบใจ มีความสุขเมื่อได้รับการตอบสนองตามความต้องการ สำหรับในงานวิจัยนี้ใช้แบบวัดความพึงพอใจที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีลักษณะเป็นแบบมาตรประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 12 ข้อ

“การประเมินโปรแกรม” หมายถึง กระบวนการตัดสินคุณค่าของโปรแกรมที่ประกอบด้วยการเก็บข้อมูลและวิเคราะห์การดำเนินงานของโปรแกรม เพื่อสรุปผลเกี่ยวกับคุณภาพ

ของโปรแกรม โดยเลือกประเมินใน 3 ลักษณะ ดังนี้ 1) ประเมินความเหมาะสม 2) ประเมินความเป็นไปได้ และ 3) ประเมินประสิทธิภาพของโปรแกรม

“ความเหมาะสมของโปรแกรมการฝึกอบรม” หมายถึง โปรแกรมมีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้ในการพัฒนาทักษะการวิจัยของนักศึกษาครู

“ความเป็นไปได้ของโปรแกรมการฝึกอบรม” หมายถึง โปรแกรมมีความสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง เป็นไปได้ในทางปฏิบัติ และก่อให้เกิดประสิทธิภาพนำไปใช้ในการพัฒนาทักษะการวิจัยของนักศึกษาครู

“ประสิทธิภาพของโปรแกรมการฝึกอบรม” หมายถึง คุณภาพด้านกระบวนการและผลลัพธ์ของแผนการจัดกิจกรรมเสริมสร้างทักษะการวิจัยในชั้นเรียน ที่มีโครงสร้างเนื้อหา จำนวน 5 แผน ตามเกณฑ์ 80 / 80

80 ตัวแรก (E_1) หมายถึง ประสิทธิภาพของกระบวนการคิดจากคะแนนเฉลี่ยของนักศึกษาทุกคนที่ได้จากคะแนนระหว่างฝึกอบรมไม่น้อยกว่าร้อยละ 80

80 ตัวหลัง (E_2) หมายถึง ประสิทธิภาพของผลลัพธ์คิดจากคะแนนเฉลี่ยของนักศึกษาทุกคนที่ได้จากคะแนนหลังฝึกอบรมไม่น้อยกว่าร้อยละ 80

“นักศึกษาครู” หมายถึง ผู้ที่ศึกษาระดับปริญญาตรีหลักสูตร 5 ปี คณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ ที่จะได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู เมื่อสำเร็จการศึกษา

1.8 ประโยชน์ที่ได้รับ

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้เป็นผลงานการวิจัยที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาทักษะ ความรู้ ความสามารถในการทำวิจัยในชั้นเรียนของนักศึกษาครู รวมถึงการปลูกฝังเจตคติที่ดีต่อการวิจัยในชั้นเรียน ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์กับผู้ที่เกี่ยวข้องดังนี้

1.8.1 ประโยชน์สำหรับนักศึกษาครู

1.8.1.1 นักศึกษาครูสามารถนำความรู้ ความสามารถและทักษะการวิจัยในชั้นเรียนไปใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของตนเอง

1.8.1.2 นักศึกษาครูสามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองในการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ โดยอาศัยกระบวนการวิจัย ที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อวงการวิชาชีพครูได้ต่อไป

1.8.2 ประโยชน์สำหรับอาจารย์ผู้สอน

1.8.2.1 อาจารย์ผู้สอนทราบสภาพปัญหาและแนวทางในการเสริมสร้างทักษะการวิจัยในชั้นเรียนของนักศึกษาครูระดับปริญญาตรี เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศในการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะการวิจัยในชั้นเรียนให้กับนักศึกษาได้อย่างตรงประเด็น

1.8.2.2 อาจารย์ผู้สอนสามารถประยุกต์ใช้โปรแกรมการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างทักษะการวิจัยในชั้นเรียนของนักศึกษาครู ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สำหรับใช้เป็นกิจกรรมเสริมให้กับนักศึกษาครูในการพัฒนาการเรียนรู้และทักษะการวิจัยในชั้นเรียนได้

1.8.3 ประโยชน์สำหรับผู้ที่สนใจทั่วไป

1.8.3.1 ผู้ที่สนใจทั่วไป สามารถศึกษาโปรแกรมการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างทักษะการวิจัยในชั้นเรียนของนักศึกษาครู ด้วยตนเอง และใช้เป็นคู่มือในการทำวิจัยได้อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ

1.8.3.2 ผู้สนใจทั่วไป สามารถศึกษาขั้นตอนและวิธีการในการพัฒนาโปรแกรมการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างทักษะการวิจัยในชั้นเรียนของนักศึกษาครู และนำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาโปรแกรมอื่น ๆ เพื่อให้ได้โปรแกรมที่มีคุณภาพและสามารถพัฒนาตัวแปรที่สนใจได้อย่างแท้จริง